

The journal has had 7 points in Ministry of Science and Higher Education parametric evaluation, Part B item 1223 (26.01.2017).
1223 Journal of Education, Health and Sport eISSN 2391-8306 7

© The Authors 2017;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland

Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License

(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.

Received: 05.07.2017. Revised: 26.07.2017. Accepted: 30.07.2017.

Tajna turystyka w XXI wieku - dekada geocachingu w Polsce

The secret tourism in the 21st century - a decade of geocaching in Poland

Mariusz Samolyk

**Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytut Geoekologii i Geoinformacji,
Zakład Monitoringu Środowiska Przyrodniczego**

Abstract

People travel from the beginning of existence in search of hunting grounds, fresh water, shelter or wealth. The beginnings of tourism and travel for pleasure fall on the nineteenth century. Safari trips, conquering mountain peaks, transatlantic cruises and trips to health resorts are the beginning of tourism. In the twentieth century the decrease of the costs of car, rail and air travel intensified tourism phenomenon (mainly by the availability to the less well-off people). The concept of tourism in the twenty-first century took on a new meaning. Today there are many different activities that focus on experiencing particular sensation or impression. Surprising forms of tourism in the future will continue to surprise. New trends become more and more popular. All kinds of tourism: extreme (including adventure racing, ski-mountaineering, caving) thematic (eg. cemetery, wine, culinary tourism) and religious are based on the need of stimulation. The specific form of tourism is geocaching, which is a mobile game based on GPS location and which consists of hiding and finding containers placed anywhere. Participants create a geographically dispersed community that contact

mainly via mobile technologies and Web 2.0. They spend time outdoors in search for the treasure. In geocaching it is primarily important to find containers, but also the new ways of hiding them, sharing experience and perception of the environment are promoted. Due to the nature of this form of tourism (including leaving the containers for the next treasure seekers) the participants are trying to keep their way of exploring in secret. Wishing to recognize the reasons for choosing this form of tourism and to know the profiles of geocachers, a survey of 743 users of two most popular geocaching portals in Poland was conducted

Key words: geocaching, opencaching, active tourism, GPS, social media

Abstrakt

Człowiek podróżuje od początku swego istnienia w poszukiwaniu terenów łowieckich, słodkiej wody, schronienia lub bogactw. Początki turystyki, podróżowania dla przyjemności, przypadają na XIX wiek. Wyjazdy na safari, zdobywanie szczytów górskich, rejsy transatlantyckie oraz wyjazdy do kurortów to początek turystyki. W XX wieku wraz ze spadkiem kosztów podróży samochodowych, kolejowych i lotniczych zjawisko turystyki przybrało na sile, głównie przez dostępność dla ludzi mniej zamożnych. Pojęcie turystyki w XXI wieku nabrało nowego znaczenia. Obecnie istnieje wiele różnorodnych aktywności koncentrujących się wyłącznie na doznawaniu wrażeń w obliczu określonego bodźca czy doświadczenia. Formy turystyki zaskakują i w przyszłości będą nadal zaskakiwać. Popularnością cieszą się nowe trendy, których istnienia do tej pory mało kto się spodziewał. Wszelkie odmiany turystyki ekstremalnej (m.in. adventure racing, ski-alpinizm, speleologia) tematycznej (np. cementarna, winiarska, kulinarna) i religijnej wynikają z potrzeby stymulacji (tzw. głód bodźców). Specyficzną formą turystyki jest geocaching, czyli mobilna gra oparta na lokalizacji GPS a polegająca na ukrywaniu i poszukiwaniu pojemników umieszczonych w dowolnych miejscach. Uczestnicy tworzą rozproszoną geograficznie społeczność, która kontaktuje się głównie w oparciu o technologie mobilne oraz Web 2.0. Uczestnicy gry spędzają czas na świeżym powietrzu w poszukiwaniu skarbów. W geocachingu ważne jest przede wszystkim odnajdowanie pojemników, jednakże promowane są również nowe sposoby ich ukrywania, percepcji środowiska przyrodniczego oraz przekazywania doświadczeń. Z uwagi na specyfikę tej formy turystyki (m.in. pozostawianie w terenie pojemników ze skarbami dla następnych poszukiwaczy) uczestnicy starają się zachować swój sposób zwiedzania w tajemnicy. Pragnąc rozpoznać motywy wyboru tej formy turystyki oraz

poznać sylwetki geocacherów przeprowadzono ankiety wśród 743 użytkowników dwóch najpopularniejszych portali geocachingowych w Polsce.

Słowa kluczowe: geocaching, opencaching, turystyka aktywna, GPS, media społecznościowe

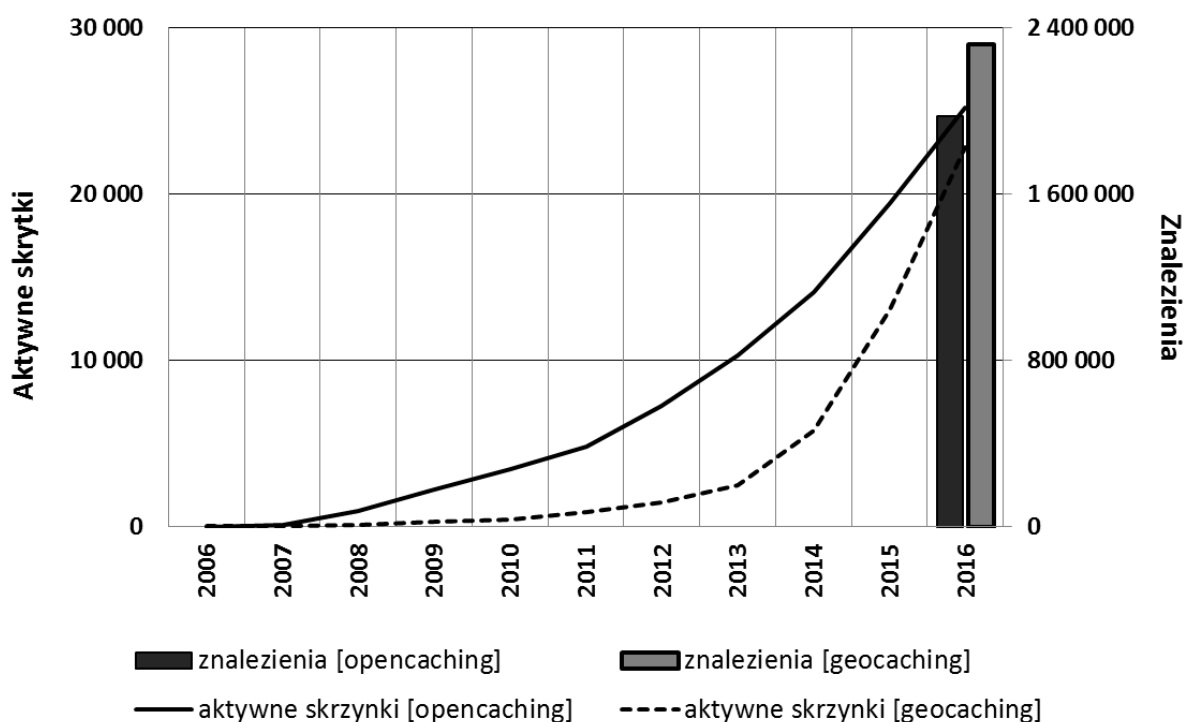
Wprowadzenie

Geocachingu polega na odnajdywaniu pojemników (ang. *cache*) ukrytych w terenie. Uczestnicy gry na podstawie opisów i współrzędnych geograficznych umieszczonych w serwisie geocachingowym starają się odszukać lokalizację kryjówek (Samoląg 2013). Głównym celem zabawy jest odnalezienie jak największej ilości pojemników, wpisanie faktu odnalezienia w papierowym dzienniku znajdującym się w pojemniku oraz finalnie dokonanie wpisu w dzienniku internetowym. Istotne jest utrzymywanie w sekrecie faktu poszukiwań oraz ewentualnego odnalezienia pojemnika, ponieważ często osoby postronne zainteresowane dziwnym zachowaniem turysty-geocachera odnajdywały pojemniki i nieświadome ich znaczenia zabierały lub niszczyły. Z tego powodu skrytki umieszczane są często w odosobnionych miejscach lub są maskowane. Z uwagi na pomysłowe sposoby maskowań lub zadania do wykonania, niektóre skrytki cieszą się dużym zainteresowaniem pomimo ukrycia w znacznej odległości od przejezdnych dróg lub nawet w niebezpiecznych lokalizacjach. Bywa, że skrytki stanowią fragment większej całości (tzw. geosćcieżka, szlak) i celem podjęcia projektu geocacher lub grupa geocacherów podejmują wielogodzinne lub nawet wielodniowe wyprawy by zdobyć wszystkie stanowiska. Geosćcieżki stają się coraz bardziej popularne zarówno wśród geocacherów jak i wśród osób lub instytucji promujących swą okolicę (Dobek, Kozieł 2015).

Najczęściej w polskiej literaturze geocaching wskazywany jest jako jedna z form spędzania wolnego czasu (Kaganek, Kurek 2016, Pawłowska 2014). Dotychczas jedynie Majdak i Świder (2016) oraz Samoląg (2013) przedstawili bardziej szczegółowe wyniki badań dotyczących tego typu turystyki w Polsce.

Początek geocachingu w Polsce łączony jest z powstaniem w dniu 25.05.2006r. serwisu opencaching.pl. Należy zaznaczyć, że pierwsze pojemniki geocache ukrywane były w Polsce już wcześniej, jednak były to działania spontaniczne i nie miały charakteru ciągłego. Najstarszy pojemnik w Polsce zarejestrowano 5.01.2002r. w serwisie geocaching.com, jednak przetrwał on jedynie do 15.06.2002r. a odnalazło go 3 użytkowników.

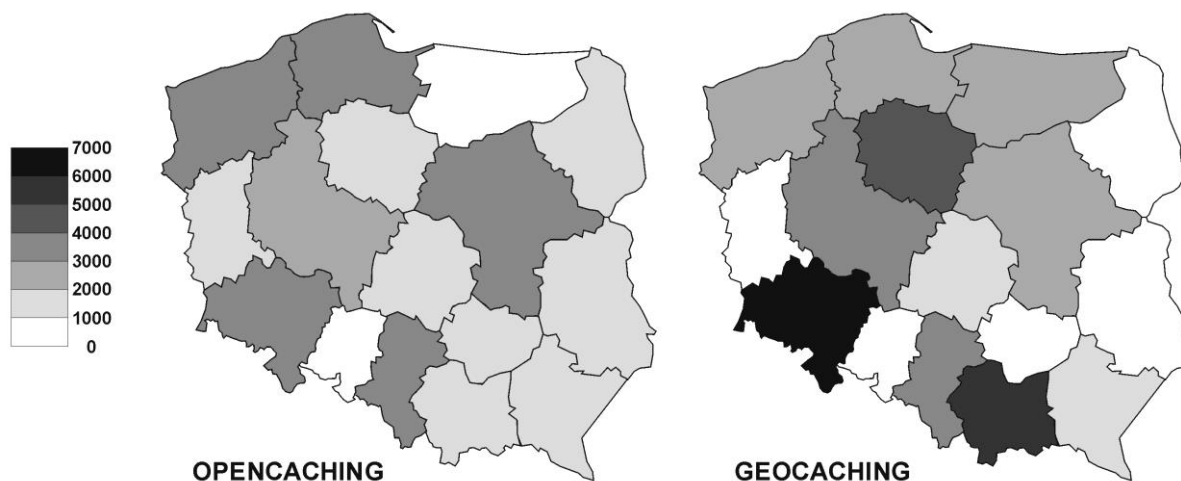
Obecnie dwa najpopularniejsze portale geocachingowe w Polsce (geocaching.com i opencaching.pl) skupiają wokół siebie kilkadziesiąt tysięcy użytkowników, którzy tylko w roku 2016 dokonali kilkuset tysięcy wpisów-znalezień np. w serwisie opencaching.pl zanotowano 330 000 znalezień. Popularność geocachingu potwierdzają stale zwiększające się ilości aktywnych pojemników (ryc. 1), czyli skrzynek z dziennikami wpisów, ołówkami oraz fantami na wymianę. Obecnie (19.10.2017r.) w terenie aktywnych jest ponad 37000 skrzynek w serwisie geocaching.com oraz ponad 32000 w serwisie opencaching.pl. Od 2006r. użytkownicy obu serwisów dokonali łącznie ponad 4 800 000 skutecznych poszukiwań oraz trudnej do określenia wielkości poszukiwań zakończonych niepowodzeniem. Oznacza to, że hipotetycznie, każda obecnie istniejąca aktywna skrzynka geocache została odnaleziona średnio około 70 razy.

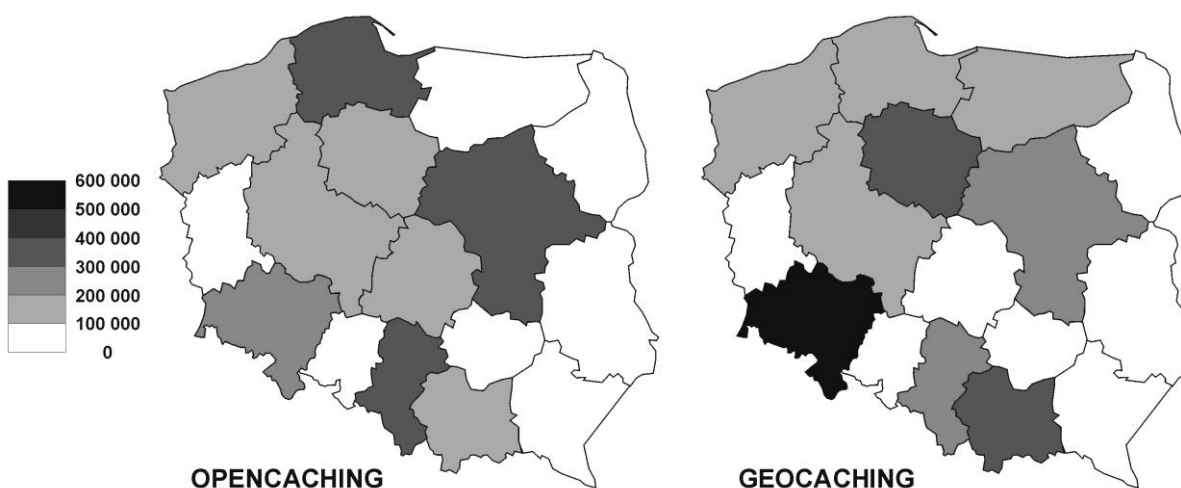
Ryc. 1. Aktywne skrzynki w Polsce oraz łączna ilość znalezień, dane za lata 2006-2016 (opracowanie własne na podstawie opencaching.pl i geocaching.pl, stan na 19.10.2017r.)

Popularność geocachingu mierzona może być również poprzez analizę ilości zakładanych skrzynek oraz utrzymywania ich przez twórcę w dobrym stanie. Samo stworzenie skrzynki i umieszczenie jej w terenie nie świadczy o zaangażowaniu geocachera. Lepszym wskaźnikiem aktywności użytkownika jest stały nadzór nad losami pojemnika, ewentualne jego naprawy i wymiany dziennika wpisów. W związku z powyższym przeanalizowano ilość działających skrzynek w Polsce. Od maja 2006 roku osiągnięcie kolejnych progów 5000 aktywnych

skrzynek w serwisie opencaching.pl wymagało odpowiednio 57, 20, 17, 10, 10 i 12 miesięcy, zaś w przypadku serwisu geocaching.com było to 87, 9, 8, 6, 7, 6 i 8 miesięcy. Widoczny jest duży wzrost ilości zakładanych skrzynek, którego początek przypada na lata 2011-2013.

Ryc. 2. Aktywne skrzynki w Polsce według województw
(opracowanie własne na podstawie opencaching.pl i geocaching.pl, stan na 19.10.2017r.)

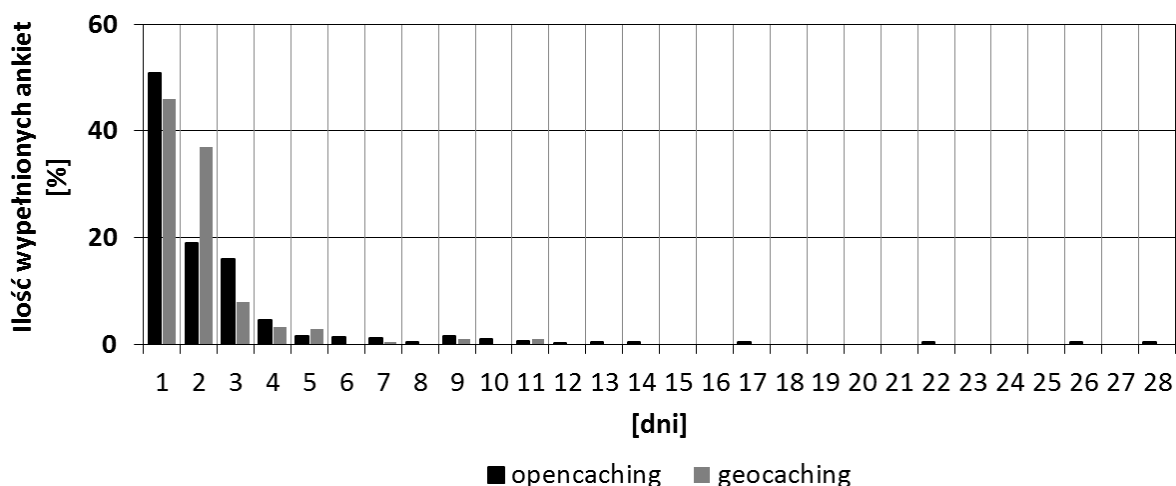

Ryc. 3. Łączna ilość poszukiwań skrzynek w Polsce
(opracowanie własne na podstawie opencaching.pl i geocaching.pl, stan na 19.10.2017r.)

Rozpatrując aktywność użytkowników poszczególnych serwisów uwzględniając ilość poszukiwań skrzynek (ryc. 3) oraz ilość aktywnych skrzynek (ryc. 2) zauważalne są nieznaczne różnice. Użytkownicy opencaching.pl najbardziej aktywni są w województwach mazowieckim, śląskim, pomorskim, dolnośląskim i zachodniopomorskim, w których założyli łącznie 51,6% z wszystkich aktywnych skrzynek oraz dokonali 59,1% z wszystkich poszukiwań. Natomiast w przypadku serwisu geocaching.com prym wiodą województwa dolnośląskie, małopolskie, kujawsko-pomorskie i wielkopolskie, w których jest 50,9% z wszystkich aktywnych skrzynek a użytkownicy dokonali 54,4% z wszystkich poszukiwań.

Material i metody badań

Od 3 grudnia 2015r. do 16 stycznia 2016r. przeprowadzono anonimowe badania ankietowe wśród użytkowników dwóch najpopularniejszych portali geocachingowych w Polsce. Autor niniejszego artykułu przesłał email z prośbą o wypełnienie ankiety do niemal 650 użytkowników geocaching.com oraz ponad 1450 do użytkowników opencaching.pl. Ankieta składała się z 90 pytań, wśród których były pytania otwarte, półzamknięte, zamknięte, filtrujące, sprawdzające, warunkowe oraz tabelaryczne. Uzyskano łącznie 743 wypełnione ankiety, 529 od użytkowników opencaching.pl i 214 od użytkowników geocaching.com. W mediach społecznościowych reakcja na wydarzenie następuje od razu, bądź też bodziec pozostaje niezauważony.

Ryc. 4. Ilość wypełnionych ankiet [%] w kolejnych dniach od uruchomienia ankiety

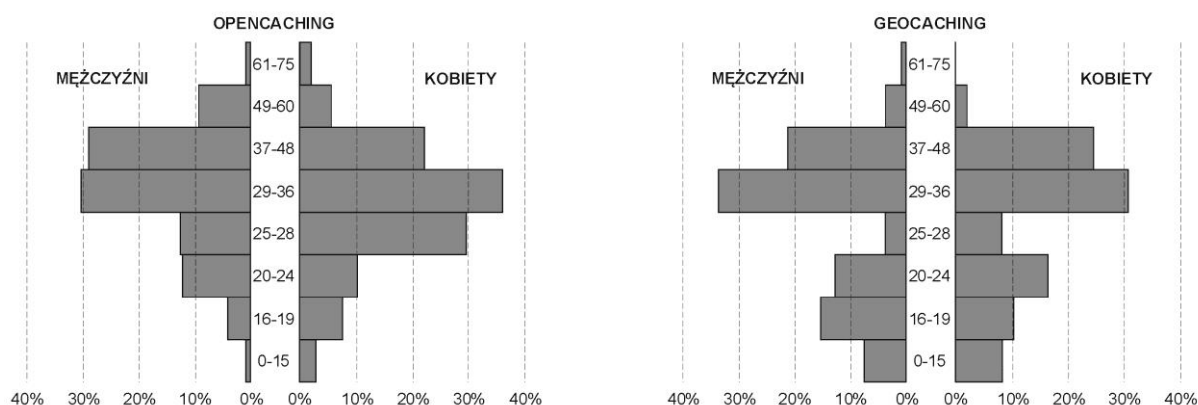
W przypadku omawianych badań ankietowani odpowiadali niemal natychmiast po otrzymaniu ankiety (ryc. 4): 86% użytkowników opencaching.pl i 91% użytkowników geocaching.com udzieliło odpowiedzi w mniej niż 72h. Spośród wszystkich poinformowanych w ankiecie wzięło udział 36,5% użytkowników opencaching.pl oraz 32,9% użytkowników geocaching.com.

Przy założonym poziomie ufności wynoszącym 95% oraz wielkości frakcji 0,5 wyniki badań ankietowych wśród użytkowników serwisu opencaching.pl (wielkość populacji generalnej 38060, wielkość próby 529) obarczone są błędem maksymalnym na poziomie 4%, natomiast w przypadku serwisu geocaching.com (wielkość populacji generalnej 133626, wielkość próby 214) błąd maksymalny wynosi 7%.

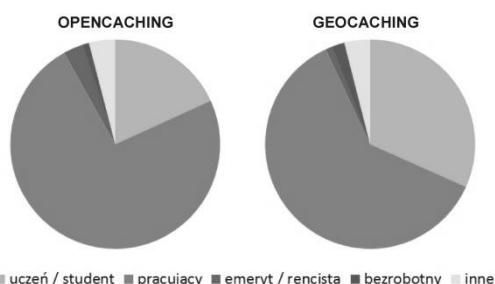
Dane dotyczące ilości aktywnych skrzynek, użytkowników oraz poszukiwań w Polsce aktualne są na 19.10.2017r. i pochodzą z opencaching.pl oraz geocaching.pl.

Wyniki

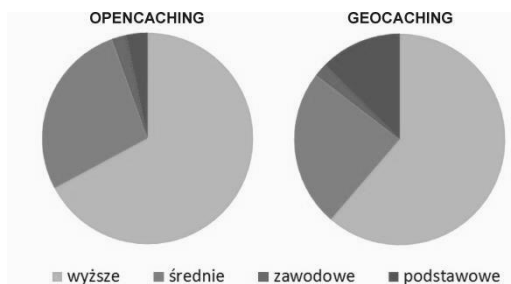
Na potrzeby niniejszej publikacji przeanalizowano odpowiedzi na 29 z 90 pytań, które znalazły się w ankiecie. W przypadku obu serwisów wśród badanych przeważali mężczyźni (po 75,2% ankietowanych), podobnie jak w pracach Majdak i Świder (2016), Samołyk (2013) oraz Chavez i in. (2004). Średnia wieku mężczyzn (mediana) wynosiła 33 lata, zaś kobiet 30 lat. W przypadku użytkowników geocaching.com zwraca uwagę mały odsetek mężczyzn i kobiet w wieku 25-28 lat (ryc. 5). Użytkownicy obu serwisów mają wyższe (61-67%) lub średnie (24-27%) wykształcenie (ryc. 7) oraz w zdecydowanej większości (62-73%) pracują (ryc. 6).

Ryc. 5. Struktura ankietowanych według wieku i płci.

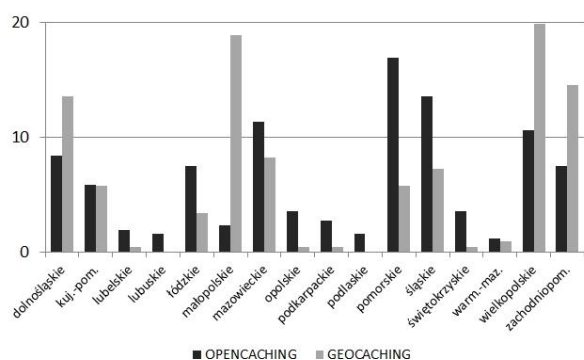
Ryc. 6. Aktywność zawodowa ankietowanych.

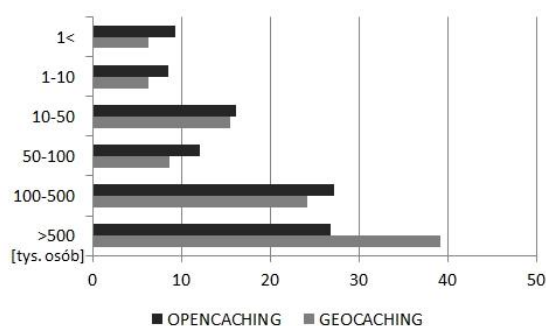
Ryc. 7. Wykształcenie ankietowanych.

Ankietowani pochodzili głównie z województw (ryc. 8) charakteryzujących się największą ilością aktywnych skrzynek (ryc. 2) oraz najwyższą ilością poszukiwań skrzynek (ryc. 3). Przeważali mieszkańcy dużych miast (ryc. 9), przy czym zdecydowanie większy odsetek

użytkowników geocaching.com (39%) niż użytkowników opencaching.pl (27%) zamieszkiwał miasta o liczbie ludności powyżej 500 000 osób.

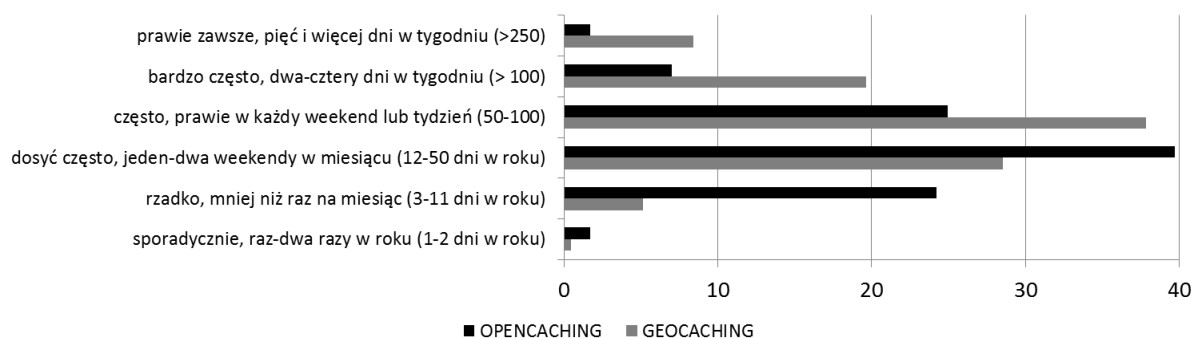

Ryc. 8. Miejsce zamieszkania ankietowanych według województw [%]

Ryc. 9. Miejsce zamieszkania ankietowanych według wielkości miejscowości [%]

Użytkownicy zostali zainteresowani geocachingiem przez znajomych i rodzinę (57-65%), ewentualnie przypadkiem trafili na informacje w Internecie (22-25%) lub w radio, telewizji czy też prasie (8%). Ponad połowa geocacherów (51-62%) wyrusza na poszukiwania pojemników w oparciu o dwa (lub więcej) serwisy. Turyści uprawiający geocaching są bardzo zróżnicowani pod względem zasięgu podróżowania, trudności terenu i zadań do wykonania, preferencji dotyczących tematyki i lokalizacji pojemników oraz częstotliwości keszowania i czasu poświęconego na zdobywanie pojemników.

Ryc. 10. Częstotliwość poszukiwania skrzynek [%]

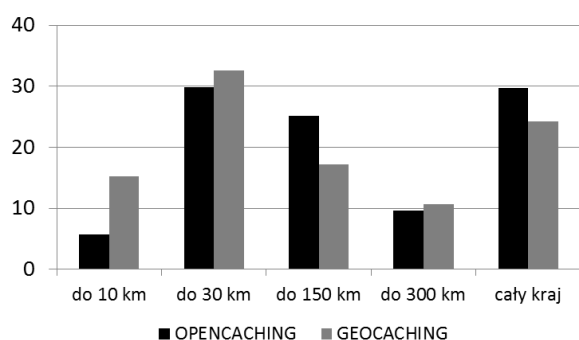
Spośród wszystkich ankietowanych aż 319 osób (43%) deklaruje uprawianie turystyki związanej z geocachingiem przynajmniej raz w tygodniu (ryc. 10) w tym aż 106 osób (14%) przez dwa i więcej dni w tygodniu. Największą grupę wśród użytkowników serwisu opencaching.pl stanowią poszukujący skrzynek w jeden lub dwa weekendy w miesiącu (40%) oraz co weekend (25%). Podobna sytuacja ma miejsce dla serwisu geocaching.com, gdzie 38% ankietowanych uprawia geocaching w każdy weekend a 29% przynajmniej przez jeden

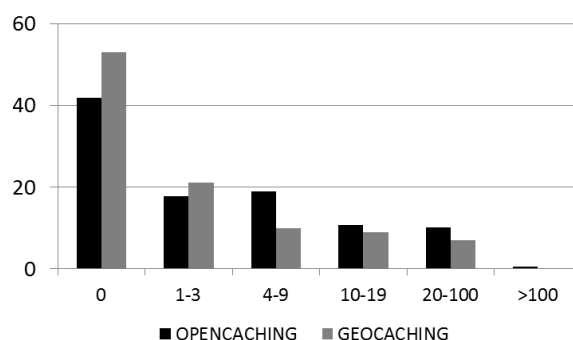
weekend w miesiącu. Powyższe dane wskazują na bardzo duże zaangażowanie ankietowanych w tą formę turystyki i spędzania wolnego czasu.

Ulubionym sposobem spędzania czasu wolnego przeznaczonego na wypoczynek przez Polaków (GUS 2014) jest słuchanie radia, muzyki, oglądanie telewizji, wideo, Internet (21.4%), wypoczynek bierny - opalanie się, leżakowanie (12.5%), udział w spotkaniach towarzyskich (11.8%) i dopiero na czwartym miejscu wędrówki, spacer, wycieczki rowerowe (11.6%). Polacy wyjeżdżają około 3 razy w roku na krótkie (2-4 dniowe) wypadki za miasto oraz na 1 wyjazd „wakacyjny” (GUS 2014). Przeciwnościami wyjazdów są warunki finansowe (27%), zdrowie i brak zaangażowania (łącznie 26%) oraz brak wolnego czasu z różnych powodów (łącznie 20%).

Geocacherzy udają się na wyprawy (ryc. 11) zarówno w bezpośrednim sąsiedztwie (do 30 km, gmina i powiat) swojego miejsca zamieszkania (36-48%) jak również w obrębie całego kraju (24-30%). Kilkudniowe wyjazdy turystyczne związane wyłącznie z geocachingiem w 2015r. zadeklarowało 55% ankietowanych (ryc. 12), z których najwięcej łącznie trwało mniej niż 10 dni. Aż 68 osób (7-11%) by keszować nocowało poza domem ponad 3 tygodnie.

Ryc. 11. Zasięg poszukiwania skrzynek [%]

Ryc. 12. Ile dni nocowałeś/eś w roku 2015 poza domem tylko po to by keszować? [%]

Wszyscy ankietowani oczekują, że pokazywane przez kesa miejsce będzie ciekawe. Dodatkowym atutem jest tematyka, której dotyczy kesz (21-35%) i położenie w mieście (22-23%). Aż 44-48% geocacherów deklaruowało, że bardzo rzadko lub wcale nie szuka keszy wirtualnych, czyli bez pojemnika. Również pojemniki położone w niebezpiecznych miejscach lub wymagające wyjątkowych umiejętności (np. wspinaczka) nie są interesujące dla 42-43% geocacherów.

Pomimo zachowywania mniejszej lub większej konspiracji przy poszukiwaniu pojemników to jednak geocacherzy nie są anonimowi. W różnego typu spotkaniach i wydarzeniach uczestniczyło 73-75% ankietowanych, przy czym aż 25-40% osób brało udział w ewentach

kilkanaście lub więcej razy. Jedynie 1-4% osób nie zna innych geocacherów a 18% zna tylko jednego lub dwóch. Uczestnictwo w ewentach sprawia, że najczęściej ankietowanym udało się poznać 11-50 innych geocacherów (44-59%).

Najprawdopodobniej największa fascynacja geocachingiem trwa około 3-4 lata, ponieważ najwięcej osób deklarowało rozpoczęcie keszowania w latach 2012-2014. Było to średnio dla obu serwisów odpowiednio w latach: 2012 13%, 2013 23%, 2014 24%, 2015 19%. Uprawianie geocachingu od 10 lat zadeklarowało jedynie 6 osób z 743 ankietowanych.

Podsumowanie

Geocaching jest zjawiskiem stosunkowo młodym i w ciekawy sposób pozwalającym spędzać wolny czas. Specyfika zwiedzania, czyli m.in. konieczność ukrywania się przed osobami postronnymi, sprawia, że ten typ turystyki jest intrygujący. Równie ważny jest fakt, że uprawiając geocaching turyści mają możliwość dotarcia do miejsc i obiektów nieobecnych w klasycznych przewodnikach turystycznych i ofercie biur podróży. W związku z tym, że sieć pojemników jest rozmieszczona niemal w całej Polsce turysta ma możliwość rozpocząć zwiedzanie (jak również zakończyć) w niemal dowolnym miejscu i czasie. Podczas zwiedzania możliwy jest wybór obiektów najbardziej interesujących.

Geocaching jest obecnie niszowym zjawiskiem, które ma jednak możliwość nabrania większego znaczenia. Ankietowani w znakomitej większości należą do ludzi aktywnych zawodowo, posiadają wyższe wykształcenie oraz cechują się znacznym zaangażowaniem (przynajmniej przez kilka lat) w geocaching. Należy zaznaczyć, że wraz z rozwojem geocachingu pojawiają się różnorodne oferty np. odznaki PTTK, dedykowane aplikacje i sprzęt, gadżety oraz ewenty. Część propozycji ma charakter płatny (m.in. niektóre usługi w serwisach, wybrane aplikacje), jednak istnieje bardzo duży wybór opcji tworzonych przez wolontariuszy (m.in. serwis opencaching.pl, wiele aplikacji). Dla wielu ankietowanych geocaching stał się hobby, na które przeznaczają cały wolny czas. Bywa, że na decyzję o miejscu spędzania urlopu lub wakacji decydujący wpływ ma obecność pojemników geocache.

References

Chavez, D.J., Courtright, R., and Schneider, I., 2004. Over the river and through the woods. *Parks & Recreation*, 39 (4): 68-72.

- Dobek, M., Koziel, M., 2015. Tytuł: Geocaching w Roztoczańskim Parku Narodowym. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio B, Geographia, Geologia, Mineralogia et Petrographia.* 70 (2): 191–207.
- GUS, 2014. Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych w 2013 r. Główny Urząd Statystyczny, stat.gov.pl, dostęp 19.10.2017.
- Kaganek, K., Kurek, A., 2016. Questing i inne formy nowoczesnego wymiaru poznawania. [w:] Stasiak, A., Śledzińska, J., Włodarczyk, B., (red.) *Współczesne oblicza krajoznawstwa*: 99-114.
- Majdak, P., Świder, B., 2016. Geocaching jako nowoczesna forma aktywności krajoznawczej. [w:] Stasiak, A., Śledzińska, J., Włodarczyk, B., (red.) *Współczesne oblicza krajoznawstwa*: 115-124.
- Pawłowska, A., 2014. Questing jako innowacja w turystyce kulturowej. *Turystyka Kulturowa*, 1/2014: 30-46.
- Samólyk, M., 2013. Geocaching - nowa forma turystyki kulturowej. *Turystyka kulturowa* (11): 17–31.